

เขตการใช้ที่ดิน

ตำบลบ่อทอง
อำเภอหนองม่วง

จังหวัดลพบุรี

เอกสารวิชาการเลขที่ 4(01102)/03/53 สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปทุมธานี
กันยายน 2553 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	I
สารบัญตาราง	III
สารบัญรูป	VI
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินการ	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินการ	1-2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-2
บทที่ 2 สภาพทั่วไปของพื้นที่	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.3 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร	2-6
2.5 สภาพเศรษฐกิจ	2-6
บทที่ 3 สถานภาพทรัพยากร	3-1
3.1 ทรัพยากรที่ดิน และการใช้ที่ดิน	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-6
3.3 ทรัพยากรป่าไม้	3-6
3.4 สภาพการใช้ที่ดิน	3-6
บทที่ 4 การประเมินคุณภาพที่ดิน	4-1
4.1 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน	4-1
4.2 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน	4-2
บทที่ 5 ศักยภาพของพื้นที่ ปัญหา ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร	5-1
5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน	5-1
5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร	5-6

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ศักยภาพของพื้นที่	5-8
5.4 ข้อเสนอ/กลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา	5-13
บทที่ 6 เขตการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-1
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลพบุรี (ปี พ.ศ. 2543-2552)	2-5
ตารางที่ 3-1	สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	3-5
ตารางที่ 3-2	สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆ ในปัจจุบันตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	3-7
ตารางที่ 4-1	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยของที่ดินตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	4-3
ตารางที่ 4-2	ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	4-4
ตารางที่ 4-3	ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	4-5
ตารางที่ 5-1	ทัศนคติด้านการใช้ที่ดินและการพัฒนาที่ดินของเกษตรกร ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	5-2
ตารางที่ 6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลมหาโพธิ์ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี	6-11

สารบัญรูป

	หน้า	
รูปที่ 2-1	แผนที่ขอบเขตการปกครองตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	2-2
รูปที่ 2-2	สมุดของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2543-2552	2-5
รูปที่ 3-1	แผนที่สถานภาพทรัพยากรที่ดิน/หน่วยที่ดินตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	3-4
รูปที่ 3-2	สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	3-7
รูปที่ 3-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี	3-9
รูปที่ 5-1	ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร	5-7
รูปที่ 5-2	ปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ	5-8
รูปที่ 5-3	ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากราชการ	5-9
รูปที่ 6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดินตำบลมหาโพธิ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี	6-12

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้นำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยขาดการจัดการอย่างมีระบบเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และกิจการบริการอื่นๆ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างฟุ่มเฟือย โดยขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเป็นเหตุให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นการทำลายแหล่งต้นน้ำลำธารโดยตรงจนก่อให้เกิดความไม่สมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วม ภัยแล้งหรือแผ่นดินถล่มและยังส่งผลให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรดินและทรัพยากรน้ำอย่างรุนแรงอันก่อให้เกิดผลเสียหายต่อความเป็นอยู่ของประชากรและระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้นกรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดินจึงได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน แผนนโยบายด้านการเกษตรของรัฐและท้องถิ่นในระดับต่างๆ นำมาวิเคราะห์กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล แล้วนำเสนอผลรายงานประกอบแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการที่ดิน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 กำหนดเขตการใช้ที่ดินทางการเกษตร พร้อมทั้งจัดทำแผนที่และรายงานเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล

1.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินงาน

1.3.1 สถานที่ดำเนินงาน พื้นที่ตำบลบ่อทอง อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี

1.3.2 ระยะเวลาดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2552 – 30 กันยายน 2553

1.3.3 ผู้ดำเนินงาน กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ จากฐานข้อมูลแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 อาทิ ข้อมูลดินและสภาพการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งข้อมูล ด้านป่าไม้ตามกฎหมาย ชลประทาน ปฎิรูปที่ดินและ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เป็นต้น ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการประเมินความเหมาะสมของที่ดินด้านการเกษตร

1.4.2 ศึกษาวิเคราะห์ด้านนโยบายการใช้ที่ดินทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

1.4.3 นำเสนอขั้นตอนการดำเนินงานและรูปแบบของการกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล ให้กับส่วนราชการในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเกษตรกรและหมอดินอาสาในพื้นที่พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

1.4.4 สสำรวจทัศนคติ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม โดยนำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลในข้อ 1.4.1

1.4.5 กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

1.4.6 จัดทำรายงานเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะ ประกอบกับแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระดับตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงแนวนโยบายของรัฐในระดับต่างๆ

1.5.2 เขตการใช้ที่ดินระดับตำบล สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณากำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านเกษตรกรรมระดับตำบล เพื่อเพิ่มผลผลิต และการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของพื้นที่

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง

ตำบลบ่อทอง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี (รูปที่ 2-1)

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลคงดินแดง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองม่วง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลชนสมบูรณ์ อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลลำพยนต์ อำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

ตำบลบ่อทอง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 49,440 ไร่ หรือประมาณ 79.104 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านโพธิ์ทอง

หมู่ที่ 7 บ้านหนองงูเหลือม

หมู่ที่ 2 บ้านใหม่โสมพิมพ์

หมู่ที่ 8 บ้านเขาลำแพน

หมู่ที่ 3 บ้านโลกขาม

หมู่ที่ 9 บ้านวงษ์สว่าง

หมู่ที่ 4 บ้านหนองปลวก

หมู่ที่ 10 บ้านวงษ์สว่าง

หมู่ที่ 5 บ้านเขากระทิง

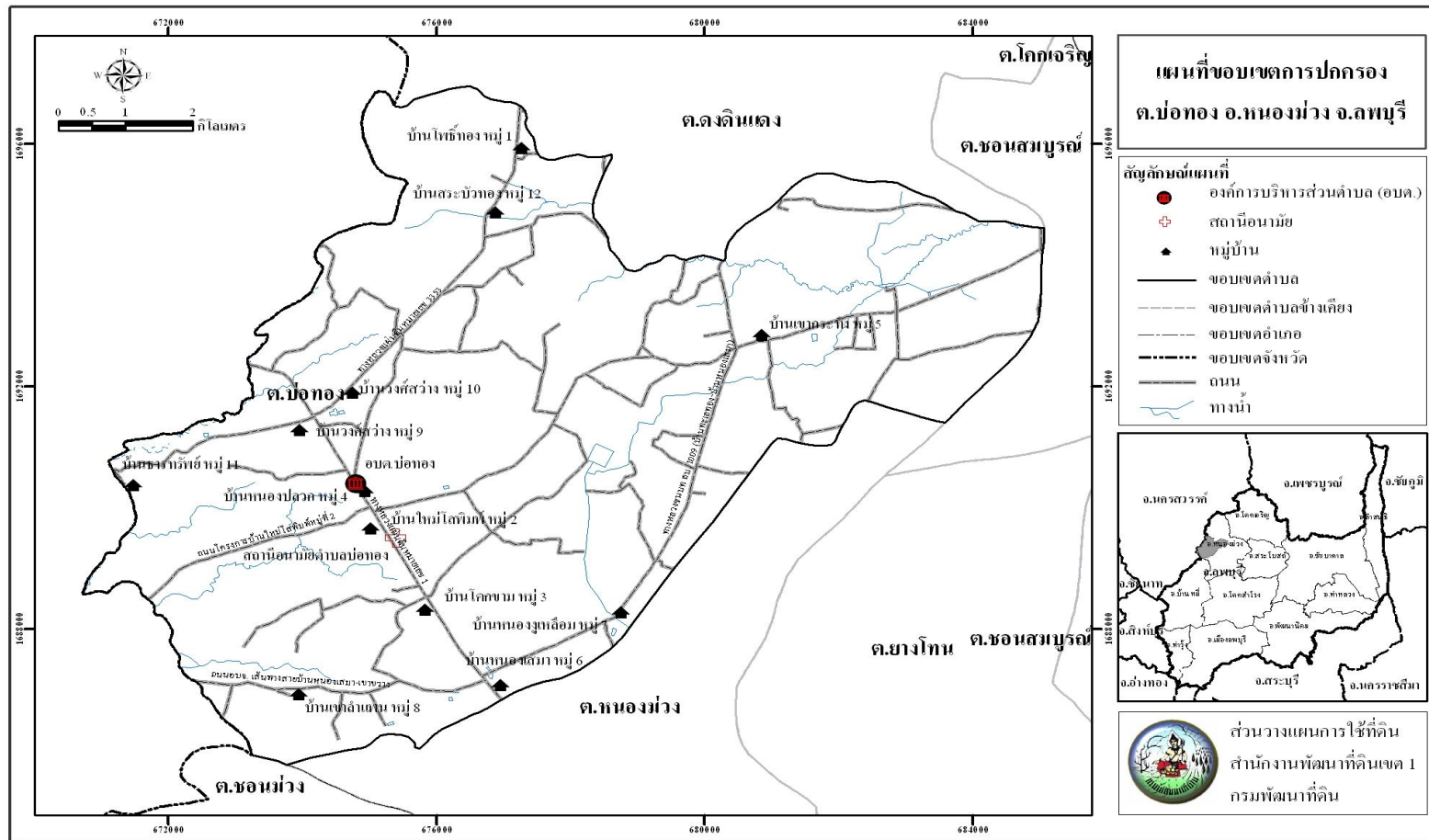
หมู่ที่ 11 บ้านธารทรัพย์

หมู่ที่ 6 บ้านหนองเสมา

หมู่ที่ 12 บ้านสระบัวทอง

2.2 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นลูกคลื่นลอนลาด โดยพื้นที่ที่มีความลาดเทเล็กน้อย บริเวณทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีลักษณะเป็นเนินเขา ได้แก่ เขาออก (มีความสูง 416 เมตร) เขากระทิง (มีความสูง 235 เมตร) และเขาลำแพน (มีความสูง 292 เมตร) มีอ่างเก็บน้ำวังทะเลน้อยเป็นแหล่งเก็บน้ำหลักที่สำคัญของตำบล ความสูงของพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 92-144 เมตร เนือระดับทะเลปานกลาง

รูปที่ 2-1 แผนที่เขตการปกครอง ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

ที่มา : กรมการปกครอง 2548

2.3 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบร้อนชื้นสลับแห้ง (tropical wet and dry climate) ตามการจำแนกภูมิอากาศตามแบบของ KOPPEN (KOPPEN's classification) ในเขตนี้จะมีฤดูฝนและฤดูแห้งแตกต่างกันอย่างชัดเจน สามารถแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่ม ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน โดยฤดูนี้จะเริ่มมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมชื้นพัดปกคลุม ทำให้ฝนตกแพร่กระจายตามร่องมรสุมประกอบกับร่องความกดอากาศต่ำ (depression) พาดผ่านทางทิศตะวันออกทำให้อากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกโดยเฉพาะในเดือนกันยายน อากาศจะชุ่มชื้น ส่วนฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนเดือนตุลาคมถึงมกราคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศจะหนาวเย็นสลับกับอากาศร้อน

จากสถิติภูมิอากาศของสถานีอุตุนิยมวิทยาในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2543-2552) จังหวัดลพบุรี (ตารางที่ 1) สามารถสรุปได้ดังนี้(ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

2.3.1 ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,095.70 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนกันยายน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 253.80 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณฝนเฉลี่ย 6.50 มิลลิเมตร ลักษณะการตกของฝนพบว่า ฝนจะเริ่มตกมากขึ้นประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนมิถุนายนและเกิดฝนทิ้งช่วง ระหว่างปลายเดือนมิถุนายนถึงต้นเดือนสิงหาคม และจะตกมากที่สุดในเดือนกันยายน จากนั้นปริมาณฝนจะค่อยๆ ลดลงจนถึงเดือนพฤศจิกายน

2.3.2 อุณหภูมิ มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.50 องศาเซลเซียส เดือนเมษายน มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 38.1 องศาเซลเซียส และเดือนมกราคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 16.70 องศาเซลเซียส

2.3.3 ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 71 เปอร์เซ็นต์ โดยที่เดือนกันยายนมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 80 เปอร์เซ็นต์ และเดือนธันวาคมมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์

2.3.4 การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการระเหยน้ำของพืชรายเดือนเฉลี่ย (Evapotranspiration : ETo) ซึ่งคำนวณได้ด้วยโปรแกรม Cropwat (Version 8.0) เมื่อนำมาสร้างกราฟเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นปริมาณน้ำฝนอยู่เหนือเส้น 0.5 ของค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ(0.5 ETo) ซึ่งสามารถนำมาหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชของ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ได้ดังนี้

1.) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคม (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) จนกระทั่งถึงกลางเดือนตุลาคม(ปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของศักยภาพการคายระเหยน้ำ) และช่วงที่มีน้ำมากเกินไปสอดคล้องความต้องการของพืชจะมี 2 ช่วงด้วยกัน คือ ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม ถึงปลายเดือนมิถุนายน และช่วงต้นเดือนสิงหาคม ถึงปลายเดือนตุลาคม (ปริมาณน้ำฝนสูงกว่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ)

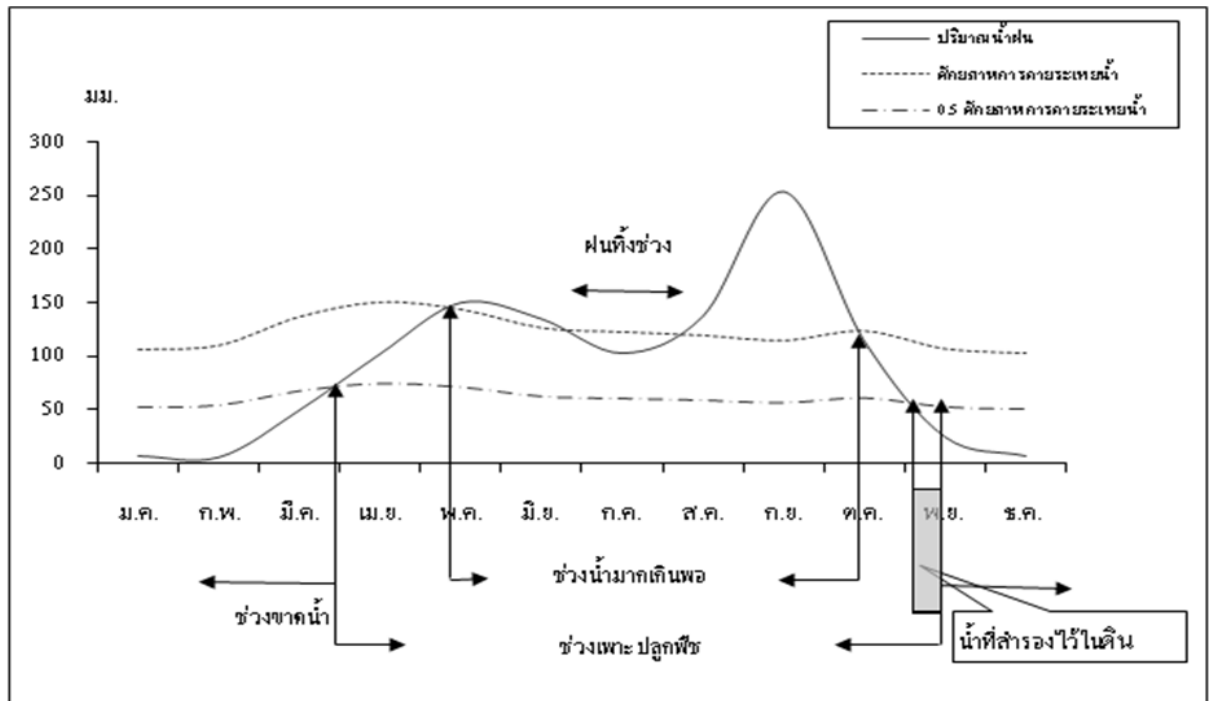
2.) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งจะมีปริมาณน้ำฝนและการกระจายน้อยหรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งจะอยู่ในช่วงต้นเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี

ตารางที่ 1 สถิติข้อมูลภูมิอากาศ จังหวัดลพบุรี

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	ปริมาณฝนที่เป็นประโยชน์(มม.)	อุณหภูมิสูงสุด(°ซ)	อุณหภูมิต่ำสุด(°ซ)	ความยาวนานแสงแดด (ชม./วัน)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ความเร็วลม (กม./วัน)	การคายระเหยน้ำ(มม.)*
ม.ค.	7.70	7.6	35.2	16.7	8.5	63	27	106.33
ก.พ.	6.50	6.5	36.3	19	8.6	65	24	110.32
มี.ค.	50.50	46.5	37.4	20.9	8.2	68	25	137.02
เม.ย.	102.90	86	38.1	23.1	8.7	71	32	150.6
พ.ค.	150.40	114.2	37	23.3	7.4	76	30	143.84
มิ.ย.	135.20	106	35.7	23.4	6.4	77	29	126.6
ก.ค.	103.40	86.3	35.6	23.2	5.5	77	30	122.76
ส.ค.	138.00	107.5	35.6	23.2	5.2	77	26	119.66
ก.ย.	253.80	150.4	35.6	22.8	5.5	80	25	114.9
ต.ค.	114.40	93.5	35	22.4	7.3	76	26	123.69
พ.ย.	25.30	24.2	34.6	18.3	8.3	65	25	107.1
ธ.ค.	7.60	7.5	34.7	17.1	8.5	60	29	102.92
รวม	1,095.7	836.20	-	-	-	-	-	-
เฉลี่ย	-	-	35.9	21.1	7.3	71	27	122.145

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดลพบุรี กรมอุตุนิยมวิทยา (2551)

หมายเหตุ : *ใช้ค่าเฉลี่ย 30 ปี พ.ศ.2514-2551

รูปที่ 2 สมดุลของน้ำในดินเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี

2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร

สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกรตำบลบ่อทอง อำเภอนองม่วง ได้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน(กรมการปกครอง) ผลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) แผนพัฒนาการเกษตรตำบล (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ่อทอง) และแผนพัฒนาสามปี (องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง) เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.4.1 สภาพทางสังคม

ตำบลบ่อทอง มีพื้นที่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทองเต็มทั้งหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 6,571 คน เป็นชาย 3,254 คนและเป็นหญิง 3,317 คน จำนวนบ้าน 2,171 หลังคาเรือน จำนวนประชากรเฉลี่ย 3 คนต่อหลังคาเรือน (รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน กรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552) ความหนาแน่น 83.07 คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีการทำบุญตามพระพุทธศาสนาในเดือนต่างๆ ที่สืบสานต่อเนื่องกันมา มีความเป็นอยู่แบบเครือญาติผูกพันและพึ่งพาอาศัยกันให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ ผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน

2.4.2 การรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร

สถาบันเกษตรกร มีการรวมกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในตำบลบ่อทอง มีการรวมกลุ่มหลายรูปแบบ ได้แก่ กลุ่มสตรี OTOP บ้านโคกขาม (ระดับ 3 ดาว)

2.5 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของตำบลบ่อทอง ได้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับหัวข้อ 2.4 ได้ผลการศึกษาดังนี้

2.5.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 20.00 ไร่ต่อครัวเรือนและมีแรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน อาชีพรองลงมาเป็นการค้าขาย รับจ้าง รับราชการและอื่นๆ การถือครองที่ดิน ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและบางส่วนเช่าที่ดินทำกินเพิ่ม โดยมีเอกลักษณ์ที่ดินเป็นโฉนด และ สปก.

2.5.2 การผลิตทางการเกษตร

พืช เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทานตะวัน
ข้าว

- ผลผลิตอ้อยโรงงาน ปีการผลิต 2552/53 เฉลี่ย 11 ตันต่อไร่
- ผลผลิตมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2552/53 เฉลี่ย 4,000 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2552/53 เฉลี่ย 850 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิตทานตะวัน ปีการผลิต 2552/53 เฉลี่ย 70 กิโลกรัมต่อไร่
- ผลผลิตข้าวนาปี ปีการผลิต 2552/53 เฉลี่ย 500 กิโลกรัมต่อไร่

ปศุสัตว์ จากข้อมูลของปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี (ปี 2552) มีเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อเสริมรายได้ในครัวเรือน เช่น ไก่พันธุ์ โคนม โคนเนื้อ เป็ดและสุกร

2.5.3 ต้นทุนการผลิต

อ้อยโรงงาน	ต้นทุนการผลิต 9,583 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 950 บาทต่อตัน
มันสำปะหลัง	ต้นทุนการผลิต 1,200 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 2.00 บาทต่อกิโลกรัม
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ต้นทุนการผลิต 4,000 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 7.10 บาทต่อกิโลกรัม
ทานตะวัน	ต้นทุนการผลิต 1,350 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 13.50 บาทต่อกิโลกรัม
ข้าวนาปี	ต้นทุนการผลิต 3,800 บาทต่อไร่	ราคาผลผลิต 8.00 บาทต่อกิโลกรัม

2.5.4 การอุตสาหกรรม

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรีรายงานว่า พ.ศ. 2552 มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 3 ตั้งอยู่ในตำบลทั้งสิ้น 7 โรง จำแนกได้ดังนี้ โรงสีข้าว 7 แห่ง

2.5.5 รายได้ และแหล่งสินเชื่อ

รายได้ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2552 (จปฐ.) โดยเฉลี่ยร้อยละ 70.00 ของครัวเรือนทั้งหมด มีคนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 23,000 บาทต่อคนต่อปี

แหล่งสินเชื่อ เกษตรกรใช้บริการสินเชื่อจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) สหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์และเอกชน เป็นต้น

2.5.6 โครงสร้างพื้นฐาน

1) สาธารณูปโภค ได้แก่

(1) ไฟฟ้า มีไฟฟ้าทุกหมู่บ้าน

(2) ประปา มีประปาทุกหมู่บ้าน

(3) การโทรคมนาคม มีโทรศัพท์สาธารณะ 15 แห่ง

2) สถานบริการสาธารณะและสถานที่ราชการ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง
โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง วัด 8 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 5
แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่งและที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง เป็นต้น

บทที่ 3

สถานภาพทรัพยากร

3.1 ทรัพยากรที่ดินและการใช้ที่ดิน

3.1.1 สถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบัน

จากการศึกษาสถานภาพของทรัพยากรที่ดินในปัจจุบันที่ใช้ในการเกษตรของ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี อาศัยจากการรายงานสำรวจดินเพื่อการเกษตรแบบ ค่อนข้างละเอียด มาตราส่วน 1:25,000 ของจังหวัดลพบุรี โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน จัดทำลักษณะและสมบัติทางกายภาพและเคมีที่สำคัญ เช่น เนื้อดิน การระบายน้ำของดิน ปฏิกริยาดิน เป็นต้น เพื่อแสดงให้เห็นคุณภาพที่ดินและนำไปใช้ในการจัดความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืช เศรษฐกิจต่อไป ดังแสดงในรูปที่ 3.1 และตารางที่ 3.1 ซึ่งสามารถบรรยายพอสังเขปได้ดังนี้

1) กลุ่มดินเหนียวลึกมากสีดำ (กลุ่มชุดดินที่ 28) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากหินต้นกำเนิดพวก หินบะซอลต์ หรือหินแอนดีไซต์ บริเวณใกล้กับเขาหินปูนหรือหินภูเขาไฟ มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เป็นดินเหนียวจัดลึกมากที่มีหน้าดินสีดำหนา มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึกในฤดูแล้ง หรือมีรอยอุ้มน้ำในชั้นดิน มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว สีดำ หนา มีเนื้อดินล่างเป็นดินเหนียว สีเทาเข้มหรือสีน้ำตาล ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ถึงสูง ปฏิกริยาของดินส่วนใหญ่เป็นกลางถึงเป็นด่างจัด มีค่าความเป็นกรดต่างประมาณ 7.0-8.5 และอาจพบจุดประสีเล็กน้อยหรือชั้นปูนมาร์ลหรือเม็ดปูน ที่อยู่ลึกมากกว่า 100 ซม. จากผิวดิน ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ โดยเฉพาะอ้อย ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 28 ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 28,258 ไร่ หรือร้อยละ 57.15 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินเหนียวจัด แตกกระแหงกว้างและลึก ดินแห้งแข็ง ดิน เปียกเหนียวมาก ไถพรวนยากและขาดแคลนน้ำ

2) กลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมาก (กลุ่มชุดดินที่ 29B) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับ ที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อละเอียด หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวก ตะกอนลำนํ้า ในบริเวณพื้นที่ดอน ที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา เป็นกลุ่มดินลึกมากที่มีการระบาย น้ำดี เนื้อดินเป็นดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตาม ธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ

4.5-5.5 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 29B ที่มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 12,872 ไร่ หรือร้อยละ 26.04 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ เสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่เป็นกรดจัดมาก

3) กลุ่มดินต้นถึงชั้นมาร์ล (กลุ่มชุดดินที่ 52C) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ทับอยู่บนชั้นปูนหรือมาร์ล พบบริเวณที่พื้นที่เขาหินปูน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดี เป็นดินเหนียวต้นถึงชั้นมาร์ลหรือก้อนปูน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีดำ มีเนื้อดินล่างเป็นดินเหนียว สีดำ ปนเม็ดปูน และดินล่างชั้นถัดไปเป็นชั้นมาร์ลหรือเม็ดปูน พบภายในความลึก 50 ซม. จากผิวดิน ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.5 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกอ้อยและพืชไร่ ชนิดต่างๆ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 52C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 328 ไร่ หรือร้อยละ 0.66 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินต้นถึงชั้นปูนมาร์ลหรือก้อนปูน ดินแห้งแข็ง ถ้าดินเปียกจะเหนียวทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และดินเป็นด่างจัด

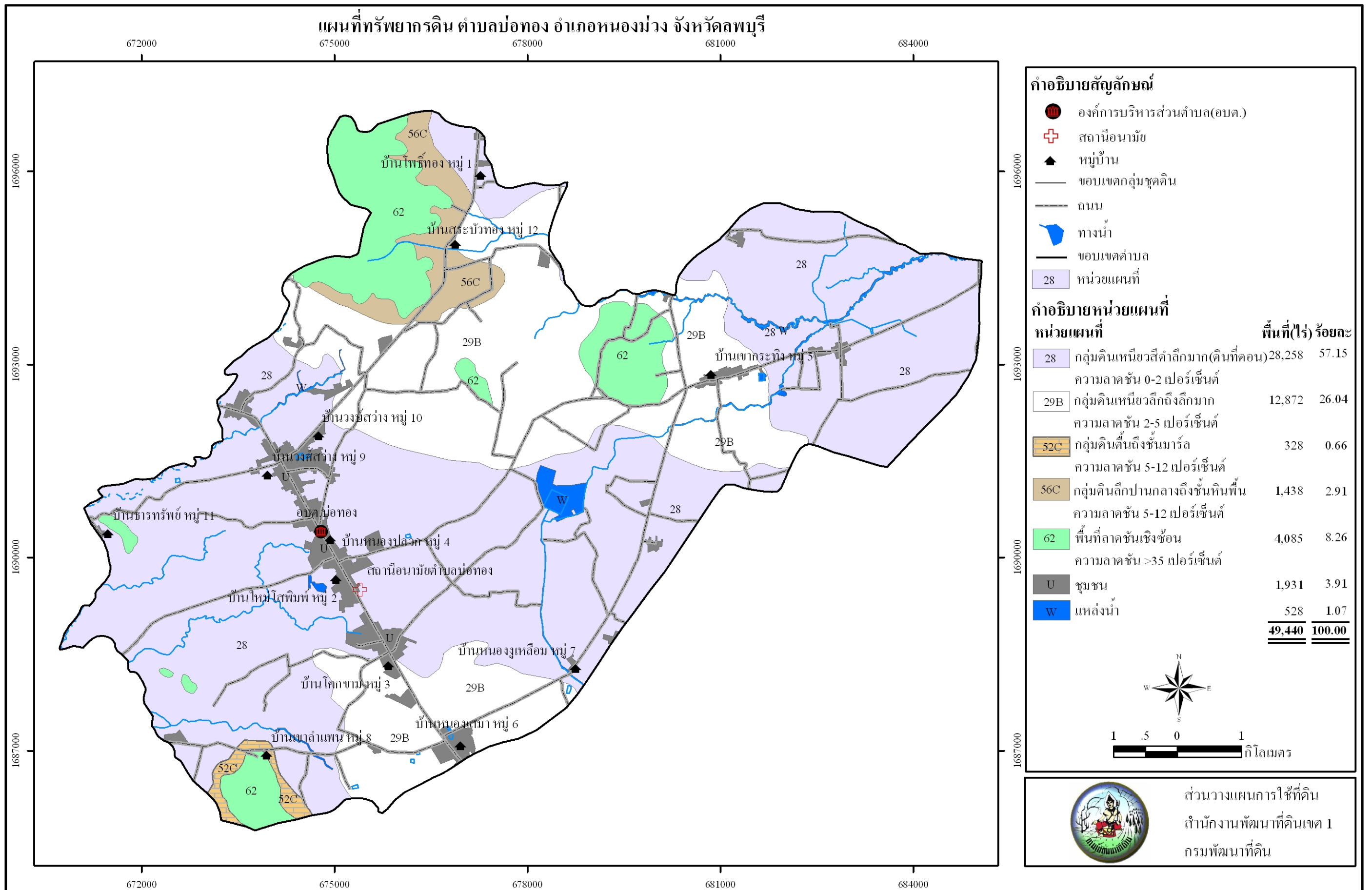
4) กลุ่มดินลิกปานกลางถึงชั้นหินพื้น (กลุ่มชุดดินที่ 56C) เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากหินตะกอนเนื้อหยาบ บนบริเวณพื้นที่ค่อนข้างมีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงลูกคลื่นลอนชัน เป็นดินลิกปานกลาง มีการระบายน้ำดี เนื้อดินช่วง 50 ซม. ตอนบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหิน มักพบชั้นพบหินพื้นลึกกว่า 100 ซม. สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-6.0 ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกข้าวโพด พืชไร่ ชนิดต่างๆ บางแห่งคงสภาพเป็นป่าไม้ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 56C ที่มีความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ประมาณ 1,438 ไร่ หรือร้อยละ 2.91 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดินลิกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหิน ก้อนกรวด หรือลูกรัง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่เป็นดินกรดจัดมาก

5) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (กลุ่มชุดดินที่ 62) กลุ่มดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ ดินที่พบบริเวณดังกล่าวมีทั้งดินลิกและดินต้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษ

หิน ก้อนหินหรือพื้น โผล่กระจายกระจายทั่วไป ปัจจุบันส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆ มีเนื้อที่ประมาณ 4,085 ไร่ หรือร้อยละ 8.26 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีความลาดชันสูงมาก (ความลาดชันเกิน 35 %) และบางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจายอยู่บริเวณผิวหน้าดิน ถ้านำมาใช้ประโยชน์ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง ขาดแคลนน้ำ กลุ่มดินนี้จึงไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทำการเกษตร เพราะจะเกิดปัญหาหลายประการและมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ ควรสงวนไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 3-1 สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

หน่วย ที่ดิน	เนื้อดิน		การระบาย น้ำ	ระดับ ความอุดม สมบูรณ์	ความ ลาด ชัน%	ระดับ CEC%	ระดับ BS%	pH		ระดับกอนหิน (ชม.)		ความ ลึก (ชม.)	ปริมาณ หิน โผล่%	ปริมาณ กอน หิน%	สภาพพื้นที่	เนื้อที่	
	บน	ล่าง						บน	ล่าง	บน	ล่าง					ไร่	ร้อยละ
28	เหนียว	เหนียว	ดีปาน กลาง-ดี	ปานกลาง	0-2	ปาน กลาง	สูง	6.5- 7.0	7.0- 8.5	-	-	>150	-	-	ค่อนข้าง ราบเรียบ	28,258	57.15
29B	เหนียว	เหนียว	ดี	ต่ำ	2-5	ต่ำ	ต่ำ	4.5- 5.0	5.0- 5.5	-	-	>150	-	-	ลูกคลื่นลอน ลาดเล็กน้อย	12,872	26.04
52C	เหนียว	เหนียวปน กรวด	ดี	สูง	5-12	สูง	สูง	6.0- 7.0	7.0- 8.5	-	35-60	0-50	-	-	ลูกคลื่นลอน ลาด	328	0.66
56C	ร่วนปน ทราย	ร่วนเหนียว ปนทราย	ดี	ต่ำ	5-12	ต่ำ	ปาน กลาง	5.0- 5.5	5.5- 6.0	-	-	50- 100	-	-	ลูกคลื่นลอน ลาด	1,438	2.91
62	-	-	-	-	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	เป็นภูเขาหรือ พื้นที่มีความ ลาดชัน	4,085	8.26
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ชุมชน	1,931	3.91
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	แหล่งน้ำ	528	1.07
รวม																49,440	100.00

ที่มา : สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ ลำห้วยบ่อทอง ห้วยหอม ห้วยยางโตน และห้วยโป่งตะไล

3.2.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำ ผาย บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล สระน้ำและระบบประปาหมู่บ้านเพื่อใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค

3.3 ทรัพยากรป่าไม้

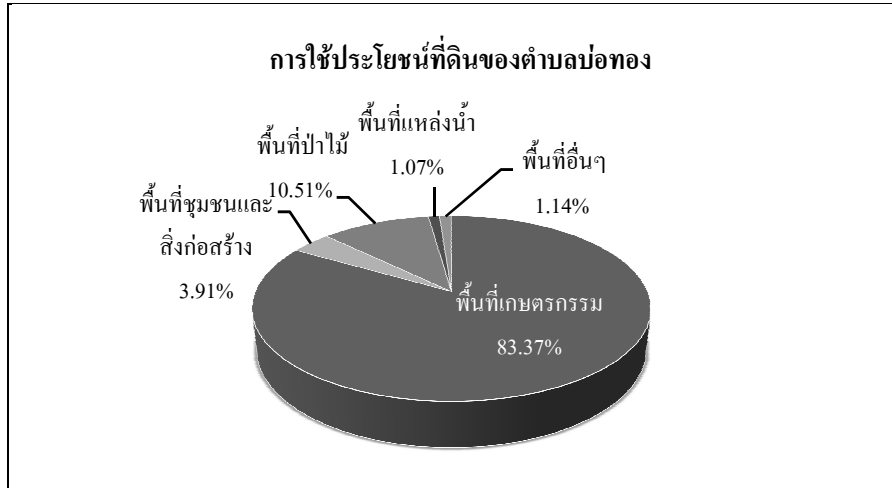
จากข้อมูลแผนที่เขตป่าไม้ถาวรของกรมพัฒนาที่ดินและแผนที่เขตป่าสงวนแห่งชาติของกรมป่าไม้เพื่อแสดงพื้นที่ป่าตามกฎหมาย พบว่า ตำบลบ่อทอง มีพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตป่าไม้ถาวร ป่าโคกสำโรง-ตาคลี แปลง 4 จำนวน 1,299 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.63 ของพื้นที่ตำบล และจากข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินปี 2551 พบว่า ในปัจจุบันเขตป่าไม้ถาวรมีสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์ จำนวน 1,266 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.56 ของพื้นที่ตำบล

นอกพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายตำบลบ่อทอง มีสภาพการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้สมบูรณ์จำนวน 3,468 ไร่หรือร้อยละ 7.01 ของพื้นที่ตำบล และมีสภาพเป็นป่าไม้เสื่อมโทรม จำนวน 459 ไร่หรือร้อยละ 0.93 ของพื้นที่ตำบล

หมายเหตุ : จากการวิเคราะห์แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 โดยวิธีซ้อนทับด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.4 สภาพการใช้ที่ดิน

จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินของ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. 2552 โดยส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 1 สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน พบว่า ตำบลบ่อทอง มีเนื้อที่ทั้งหมด 49,440 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินจำแนกเป็น 5 ประเภท โดยเป็นพื้นที่ประเภทเกษตรกรรมสูงเป็นอันดับหนึ่ง มีเนื้อที่ 41,223 ไร่หรือร้อยละ 83.37 ส่วนใหญ่เป็นอ้อยถึง 24,170 ไร่ หรือร้อยละ 48.88 รองลงมาคือพื้นที่ป่าไม้ โดยมีเนื้อที่ 5,193 ไร่ หรือร้อยละ 10.51 ของพื้นที่ตำบล พื้นที่ประเภทชุมชนและสิ่งก่อสร้างมีเนื้อที่เป็นอันดับสาม คือ 1,931 ไร่หรือร้อยละ 3.91 ของพื้นที่ อันดับสี่ได้แก่พื้นที่ประเภทอื่นๆ มีเนื้อที่ 565 ไร่ หรือร้อยละ 1.14 และพื้นที่ประเภทแหล่งน้ำจัดอยู่ในอันดับสุดท้ายมีเนื้อที่ 528 ไร่ หรือร้อยละ 1.07 ส่วนใหญ่เป็นบ่อน้ำในไร่นาเนื้อที่ 272 ไร่หรือร้อยละ 0.55 สรุปได้ตามรูปที่ 3-2

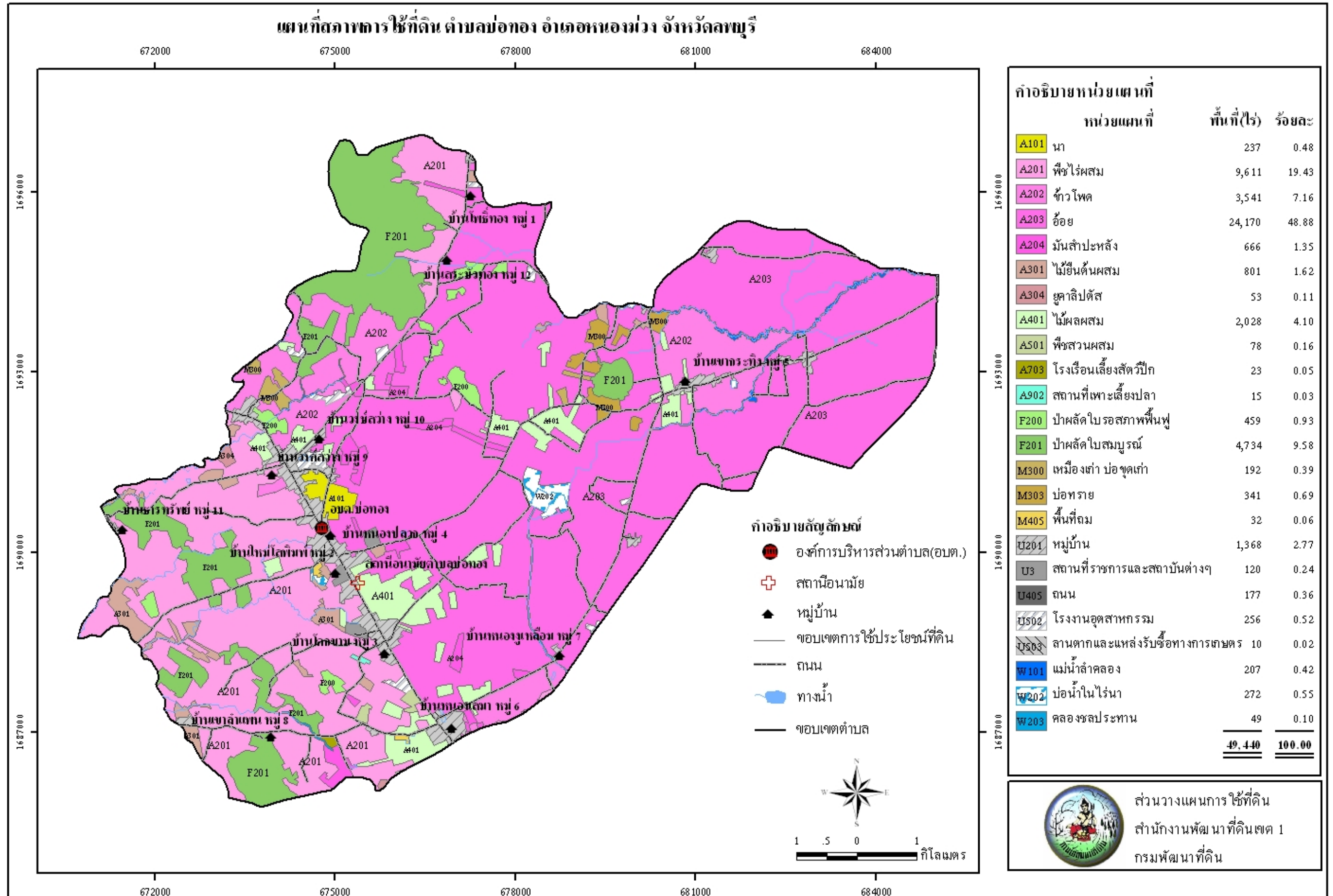

รูปที่ 3-2 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลบ่อทอง

ตารางที่ 3-2 สภาพการใช้ที่ดินตามประเภทต่างๆ ในปัจจุบันของตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. พื้นที่เกษตรกรรม	41,223	83.37
- อ้อย	24,170	48.88
- พืชไร่ผสม	9,611	19.43
- ข้าวโพด	3,541	7.16
- ไม้ผลผสม	2,028	4.10
- ไม้ยืนต้นผสม	801	1.62
- มันสำปะหลัง	666	1.35
- นา	237	0.48
- พืชสวนผสม	78	0.16
- ยูคาลิปตัส	53	0.11
- โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	23	0.05
- สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	15	0.03
2. พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง	1,931	3.91
- หมู่บ้าน	1,368	2.77
- โรงงานอุตสาหกรรม	256	0.52
- ถนน	177	0.36
- สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	120	0.24

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
- ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	10	0.02
3. พื้นที่ป่าไม้	5,193	10.51
- ป่าผลัดใบสมบูรณ์	4,734	9.58
- ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	459	0.93
4. พื้นที่แหล่งน้ำ	528	1.07
- บ่อน้ำในไร่นา	272	0.55
- แม่น้ำลำคลอง	207	0.42
- คลองชลประทาน	49	0.10
5. พื้นที่อื่นๆ	565	1.14
- บ่อทราย	341	0.69
- เขื่อนกั้นน้ำ บ่อขุดเก่า	192	0.39
- พื้นที่ถม	32	0.06
รวม	49,440	100.00

รูปที่ 3-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอนงนุญ จังหวัดลพบุรี

บทที่ 4

การประเมินคุณภาพที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นการพิจารณาศักยภาพของหน่วยทรัพยากรดินต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ในระดับการจัดการที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากสมบัติของดินด้านกายภาพและเคมี สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช รวมทั้งความยากง่ายในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืช หรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

4.1 คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมิน

คุณภาพที่ดิน (Land Qualities :LQ) ที่นำมาประเมินสำหรับการปลูกพืชในระบบของ FAO Framework ได้กำหนดไว้ 25 ชนิด สำหรับในพื้นที่ตำบลนี้อาจนำคุณภาพที่ดินมาประเมินเพียงไม่กี่ชนิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล ความแตกต่างของภูมิภาค และระดับความรุนแรงของคุณลักษณะดินที่มีผลต่อผลผลิตตลอดจนชนิดของพืช และความต้องการการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Requirements : LUR) ดังนั้นคุณภาพที่ดินที่นำมาใช้มีดังนี้

- **ระบบอุณหภูมิ (Temperature regime :t)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูเพาะปลูกเพราะอุณหภูมิมิอิทธิพลต่อการงอกของเมล็ด การออกดอกของพืชบางชนิด และมีส่วนสัมพันธ์กับขบวนการสังเคราะห์แสง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืช

- **ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อรากพืช (Moisture availability : m)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ระยะเวลาของการท่วมขังของน้ำในฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปีหรือความต้องการน้ำในช่วงการเจริญเติบโตของพืช และลักษณะของเนื้อดิน ซึ่งมีผลทางอ้อมในเรื่องความจุในการอุ้มน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อพืช

- **ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability : o)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ สภาพการระบายน้ำของดิน ทั้งนี้พืชโดยทั่วไปรากพืชต้องการออกซิเจนในขบวนการหายใจ

- **ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (Nutrient availability : s)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณธาตุอาหารพืชในดิน

- **สภาวะการหยั่งลึกของราก (Rooting conditions :r)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลึกของดิน ความลึกของระดับน้ำใต้ดิน และชั้นการหยั่งลึกของราก โดยความยากง่ายของการ

หยังลึกของรากในดินมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะเนื้อดิน โครงสร้างของดิน การเกาะตัวของดิน และปริมาณกรวดหรือเศษหินที่พบในหน้าตัดดิน

- ความเสียหายจากน้ำท่วม (Flood hazard :f) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ จำนวนครั้งที่น้ำท่วมในช่วงรอบปี

- การมีเกลือมากเกินไป (Excess of salts :x) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณเกลืออิสระที่สะสมมากเกินไปจนเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของพืช

- สารพิษ (Soil toxicities :z) ระดับความลึกของชั้น jarosite ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาของดินจะทำให้ดินเป็นกรดจัดมาก ปริมาณซัลเฟตของเหล็กและอลูมิเนียมในดินจะสูงมากจนเป็นพิษต่อพืช ในที่นี้พิจารณาความเป็นกรดเป็นด่างของดินซึ่งจะมีผลต่อความเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากปฏิกิริยาดินจะทำให้สภาพต่างๆ ทางด้านเคมีและชีวภาพของดินถูกเปลี่ยนไปในสภาพที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกหรือมีผลต่อกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดินสามารถเป็นตัวควบคุมระดับของธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชได้ ด้วยสาเหตุนี้จึงต้องมีการปรับปรุงสภาพความเป็นกรดเป็นด่าง ของดิน โดยขึ้นอยู่กับชนิดของพืชที่ปลูกด้วย เพื่อให้ความเป็นกรดเป็นด่างของดินอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

- ศักยภาพการใช้เครื่องจักร (Potential for mechanization :w) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่ ปริมาณหิน โคล่ ปริมาณก้อนหิน และการมีเนื้อดินเหนียวจัดซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้ อาจเป็นอุปสรรคต่อการไถพรวนโดยเครื่องจักร

- ความเสียหายจากการกัดกร่อน (Erosion hazard :e) คุณลักษณะ ที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่

4.2 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน

หลักการของ FAO Framework ได้จำแนกอันดับความเหมาะสมของที่ดินเป็น 2 อันดับ (Order) คือ

- (1) อันดับที่เหมาะสม(Order S : Suitability)
- (2) อันดับที่ไม่เหมาะสม(Order N : Not Suitability)

และจาก 2 อันดับที่ได้แบ่งย่อยออกเป็น 4 ชั้น (Class) ดังนี้

S1 : ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (Highly Suitable)

S2 : ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately Suitable)

S3 : ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Marginally Suitable)

N : ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (Not Suitable)

การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลเป็นการประเมินความสามารถของดินหรือประเมินศักยภาพของดินต่อการปลูกพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้กล่าวไว้แล้ว โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพที่ดินจากชุดดินที่ได้ทำการสำรวจไว้ในชั้นละเอียด (ส่วนสำรวจจำแนกดินที่ 1, 2551) กับความต้องการปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละชนิด เพื่อจำแนกชั้นความเหมาะสมของชุดดินต่างๆ ต่อประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทั้งนี้ ได้ทำการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าวออกเป็น 4 ชั้น โดยใช้ปัจจัยหรือข้อจำกัดต่างๆ พิจารณาผลของการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลได้ดังตารางที่ 4-1 และการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าว สามารถสรุปชุดดินและเนื้อที่ของแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีชั้นความเหมาะสมปานกลาง และความเหมาะสมเล็กน้อยดังตารางที่ 4-2 และ 4-3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-1 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยของที่ดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	ทานตะวัน	มันสำปะหลัง	อ้อย	มะม่วง	มะขาม	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
เขตน้ำฝน									46,981	95.02
28	N	S2m	S2m	S2m	S3m	S2ms	S2ms	S2mz	8,258	57.15
29B	N	S2n	S2n	S3z	S3m	S2msnz	S2msn	S2msnz	12,872	26.04
52C	N	S3rk	S3rk	S3rk	S3mr	S3r	S3r	S2mrk	328	0.66
56C	N	S2msnr	S2msnr	S2msn	S3m	S3rk	S3rk	S2msn	1,438	2.91
62	N	N	N	N	N	N	N	N	4,085	8.26
หน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด									2,459	4.98
U	-	-	-	-	-	-	-	-	1,931	3.91
W	-	-	-	-	-	-	-	-	528	1.07
รวม									49,440	100

คำอธิบาย

S1	=	ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินสูง
S2	=	ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินปานกลาง
S3	=	ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินเล็กน้อย
N	=	ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสมของที่ดิน
m	=	ข้อจำกัดที่ดินเนื่องจากความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
o	=	ข้อจำกัดที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
s	=	ข้อจำกัดที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช
n	=	ข้อจำกัดที่ดินเนื่องจากความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
r	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากเป็นอุปสรรคต่อการหยั่งลึกของราก
x	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากมีเกลือมากเกินไป
k	=	ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากสภาวะเขตกรรม

ตารางที่ 4-2 ชั้นความเหมาะสมปานกลาง (S2) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว	-	-
2. ข้าวโพด	28,29B,56C	-
3. ทานตะวัน	28,29B,56C	-
4. มันสำปะหลัง	28,56C	-
5. อ้อย	-	-
6. มะม่วง	28,29B	-
7. มะขาม	28,29B	-
8. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	28,29B,52C,56C	-

ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) ของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ตำบลบ่อทอง อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	หน่วยที่ดิน	
	เขตน้ำฝน	เขตชลประทาน
1. ข้าว	-	-
2. ข้าวโพด	52C	-
3. ทานตะวัน	52C	-
4. มันสำปะหลัง	52C	-
5. อ้อย	28,29B,52C,56C	-
6. มะม่วง	52C,56C	-
7. มะขาม	52C,56C	-
8. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-	-

บทที่ 5

ศักยภาพของพื้นที่ปัญหา – ความต้องการและทัศนคติของเกษตรกร

ศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจได้ในพื้นที่ตำบลและข้อมูลทุติยภูมิ รายงานแผนพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนา 3 ปีและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนตำบลและหรือเทศบาล โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ส่วนที่ 2 ปัญหาของเกษตรกร(ปัญหาด้านการประกอบอาชีพและปัญหาด้านการครองชีพ)และความต้องการของเกษตรกร(ความต้องการด้านการประกอบอาชีพและความต้องการด้านการครองชีพ)ส่วนที่ 3 ศักยภาพของพื้นที่(จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่)

5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน

จากการสำรวจเกษตรกรตัวอย่างเกี่ยวกับทัศนคติด้านการใช้และการพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกอ้อยโรงงาน สภาพดินที่ใช้ทำการเกษตรในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นดินดำและดินเหนียว หากสภาพดินเสื่อมโทรมเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่มีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ใส่ปุ๋ยชีวภาพ ไม่เผาเศษหรือซากพืชและใช้ปุ๋ยพืชสดเช่น โสน ถั่วต่างๆ ในด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้น้ำฝนเป็นหลัก เกี่ยวกับปัญหากล้งแล้งหรือขาดแคลนน้ำในพื้นที่การเกษตรเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดประสบปัญหาโดยส่วนใหญ่จะประสบปัญหา 1-2 ปีต่อครั้ง ส่วนปัญหาน้ำท่วมมีเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 58.33 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่ประสบปัญหา ในด้านความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ยูคาลิปตัส ไม้ผลหรือสวนดำ เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงโดยให้เหตุผลว่าพืชเดิมที่ปลูกมีโรงงานรับซื้อ มีตลาดรองรับและเป็นพืชที่ปลูกและดูแลรักษาง่าย ในด้านความสนใจต่อพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 66.67 มีความสนใจและมีความสนใจในการทำเกษตรอินทรีย์แบบไม่ใช้สารเคมีและปัจจุบันการทำเกษตรอินทรีย์ในตำบลยังไม่แพร่หลายมากนัก นอกจากนี้เกษตรกรตัวอย่างเกือบทั้งหมดยังมีความสนใจในการทำเกษตรแบบพอเพียงเกี่ยวกับการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ไม่มีการรวมกลุ่มกันผลิตหรือขายผลผลิตซึ่งทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาสินค้า สำหรับแนวทางในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 95.83 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ทราบแนวทางในการเพิ่มผลผลิตโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก เข้ารับการอบรมหรือหาความรู้เพิ่ม ใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุต่างๆเพื่อปรับปรุงบำรุงดินและปลูก

พืชปุ๋ยสดเช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทืองแล้วไถกลบ ในด้านการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้ามี เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่เลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า

ในด้านการได้รับบริการจากกรมพัฒนาที่ดิน พบว่าเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดเคยได้รับ บริการจากกรมพัฒนาที่ดินโดยประเภทบริการที่ได้รับได้แก่ สารเร่ง(พด.ต่างๆ) ปุ๋ยหมักและ คำแนะนำวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดต้องการความช่วยเหลือด้านการ พัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะบ่อ สระในไร่นา ขุดลอกแหล่งน้ำและวางท่อหรือคลองหรือระบบส่งน้ำ ในด้านความยินดีที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่การเกษตรบางสวนเกษตรกร ตัวอย่างทั้งหมดยินดีที่จะทำตาม เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดเคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงบำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินและทั้งหมดเคยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์โดยได้รับคำแนะนำ จากหมอดินอาสา เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินและสื่อต่างๆ สำหรับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนา ที่ดินที่ใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการมากที่สุดได้แก่ สารเร่งพด.2 ใช้ผลิต ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ สารเร่งพด.7 ใช้ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดและสารเร่ง พด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมัก ดังตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 ทักษะคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

รายการ	ร้อยละ
➤ พืชหลักที่เกษตรกรปลูก	
อ้อยโรงงาน	100.00
➤ สภาพดินที่เกษตรกรปลูกพืชหลัก	
ดินไม่มีปัญหา	
ดินดำ	100.00
ดินเหนียว	100.00
ดินมีปัญหา	
ดินมีกรวดหินปะปน	16.67
➤ วิธีแก้ไขดินเสื่อมโทรมของเกษตรกร	
ใส่วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	
ใส่ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก	100.00
ใส่ปุ๋ยชีวภาพ	87.50
ใช้ปุ๋ยพืชสด เช่น โสน ถั่วต่างๆ	50.00

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
ใช้วิธีทางพืช	
ไม่เผาเศษ/ซากพืช	54.17
➤ แหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ในการทำการเกษตร	
แหล่งน้ำธรรมชาติ	
น้ำฝน	100.00
➤ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
มี	100.00
➤ ช่วงระยะเวลาที่เกิดปัญหาภัยแล้ง/ขาดแคลนน้ำ	
1-2 ปีต่อครั้ง	100.00
➤ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรประสบปัญหาน้ำท่วมที่ทำให้พืชที่ปลูกเสียหาย	
ไม่มี	58.33
มี	41.67
➤ ช่วงระยะเวลาการเกิดปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ทำการเกษตร	
1-2 ปีต่อครั้ง	100.00
➤ เกษตรกรต้องการเปลี่ยนจากพืชที่ปลูกอยู่เดิมเป็นพืชอุตสาหกรรม	
ไม่ต้องการ	100.00
➤ เกษตรกรไม่ต้องการเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูกเพราะพืชเดิม	
มีโรงงานรับซื้อ	95.83
มีตลาดรองรับ/เป็นที่ต้องการของตลาด	54.17
ปลูกและดูแลรักษาง่าย	45.83
➤ ความสนใจของเกษตรกร เมื่อมีผู้มาแนะนำส่งเสริมพืชชนิดใหม่หรือพันธุ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่	
สนใจ	66.67
ไม่แน่ใจ	33.33
➤ แนวทางของเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตพืช	
ไม่ทราบ	4.17
ทราบ	95.83

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
เพิ่มพื้นที่เพาะปลูก	86.96
เข้ารับการฝึกอบรม/หาความรู้เพิ่ม	78.26
ใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และวัสดุต่างๆ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน	73.91
ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่ว โสนอัฟริกัน ปอเทือง แล้วไถกลบ	47.83
ลงทุนสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น ขุดสระ ขุดบ่อ	34.78
➤ ความสนใจของเกษตรกรในการทำการเกษตรอินทรีย์	
สนใจ	100.00
➤ ชนิดของเกษตรอินทรีย์ที่เกษตรกรสนใจ	
ไม่ใช้สารเคมี	54.17
ใช้สารเคมีระดับปลอดภัย	45.83
➤ การทำการเกษตรอินทรีย์ในหมู่บ้าน/ตำบล	
ไม่มี	100.00
➤ ความสนใจของเกษตรกรที่จะทำการเกษตรแบบพอเพียง	
สนใจ	95.83
ไม่แน่ใจ	4.17
➤ การรวมกลุ่มกันผลิตหรือจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้าน	
ไม่มี	100.00
➤ เกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้	
ไม่เลี้ยง	100.00
➤ บริการจากกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรในหมู่บ้าน/ตำบล เคยได้รับ	
มี	100.00
➤ ชนิดของบริการที่ได้รับจากกรมพัฒนาที่ดิน	
ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน(สารเร่ง พด. ต่างๆ)	100.00
ปุ๋ยหมัก	37.50
คำแนะนำวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน	20.83
เมล็ดพันธ์พืชปุ๋ยสด	12.50
เข้ารับการฝึกอบรม/ดูงาน	8.33

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

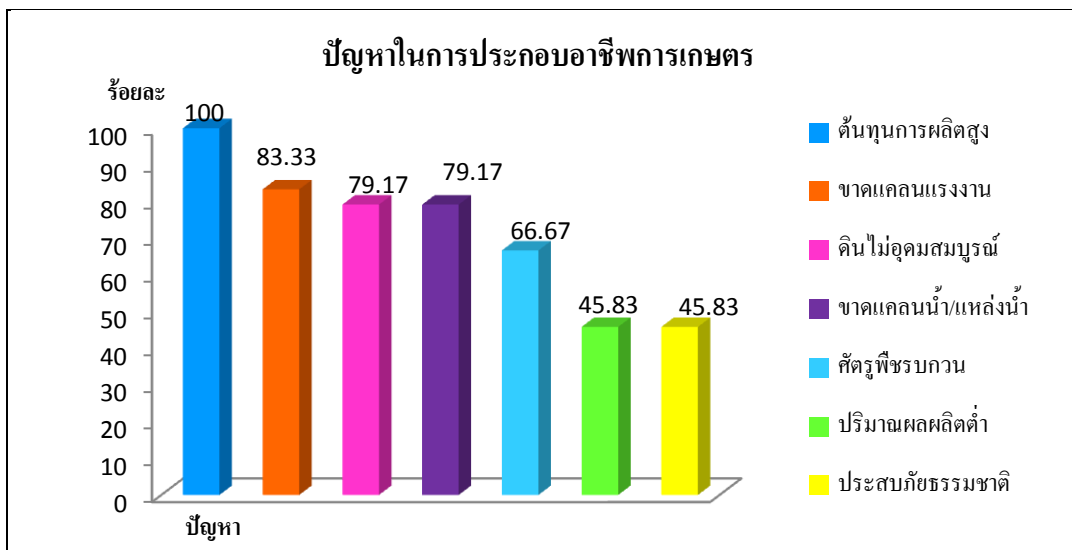
รายการ	ร้อยละ
➤ การพัฒนาแหล่งน้ำในหมู่บ้าน เกษตรกรคิดว่ากรมพัฒนาที่ดินควรสนับสนุน/ช่วยเหลือสนับสนุน/ช่วยเหลือ	100.00
➤ ประเภทแหล่งน้ำที่เกษตรกรต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินช่วยเหลือ ได้แก่	
บ่อ สระในไร่นา	100.00
ขุดลอกแหล่งน้ำ	25.00
วางท่อ/คลอง/ระบบส่งน้ำ	8.33
➤ ความเต็มใจของเกษตรกรที่จะปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันรักษาหน้าดินและอนุรักษ์น้ำในพื้นที่เพาะปลูก	
ยินดี	100.00
➤ เกษตรกรเคยรับทราบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงบำรุงดิน ของกรมพัฒนาที่ดิน	
เคย	100.00
เกษตรกรที่ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินเคยทดลองใช้	100.00
➤ บุคคล/สื่อที่แนะนำให้เกษตรกรใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน	
เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	100.00
หมอดินหมู่บ้าน/ตำบล	100.00
สื่อต่างๆ	50.00
➤ ชนิดผลิตภัณฑ์บำรุงดินของกรมพัฒนาที่ดินที่เกษตรกรต้องการใช้	
เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	100.00
สารเร่ง พด.1 ใช้ทำปุ๋ยหมัก	100.00
สารเร่ง พด.2 ใช้ทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ	100.00
สารเร่ง พด.7 ใช้ผลิตสารป้องกันแมลงศัตรูพืช	100.00
หญ้าแฝก	87.50
สารเร่ง พด.6 ใช้หมักเศษอาหารเหลือทิ้ง/ดักกลิ่นเหม็นในคอกสัตว์และบำบัดน้ำเสีย	66.67
สารเร่ง พด.3 ใช้ผลิตเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมโรคพืช	50.00
สารเร่ง พด.8 เชื้อจุลินทรีย์ละลายฟอสฟอรัสในดิน	37.50
สารเร่ง พด.9 เชื้อจุลินทรีย์เพิ่มความเป็นประโยชน์ของฟอสฟอรัสในดินเปรี้ยว	37.50
สารเร่ง พด.10 สารปรับปรุงดินทราย (ทำให้ดินอุ้มน้ำและรักษาความชื้นได้มากขึ้น)	37.50

ที่มา : จากการสำรวจ , 2552

5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร

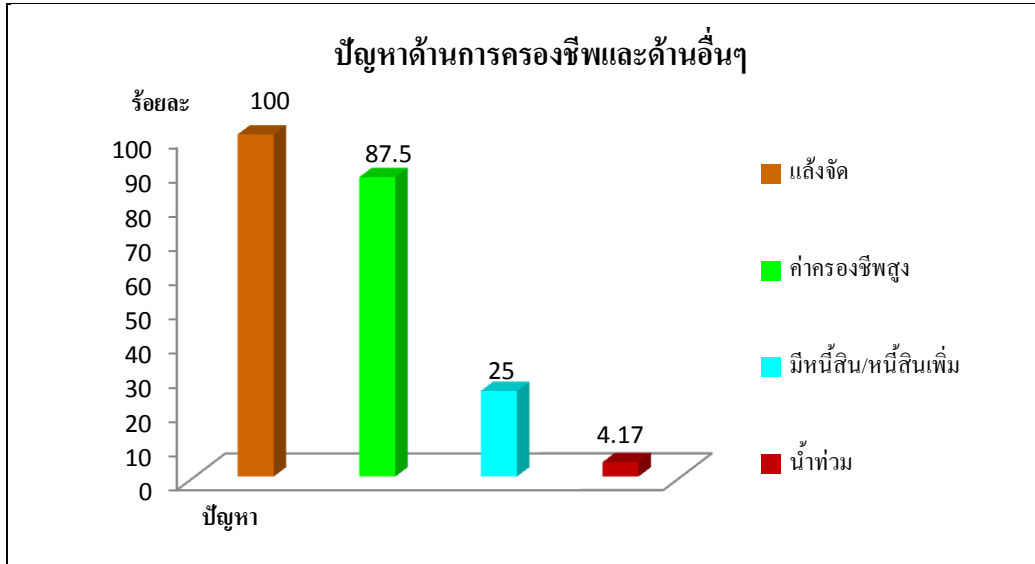
5.2.1 ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและการครองชีพ

จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรในตำบลประสบปัญหาที่สำคัญสองประการได้แก่ ปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและด้านการครองชีพ ซึ่งปัญหาด้านการเกษตรมีเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดที่ประสบปัญหาหรือร้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดโดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูงคิดเป็นร้อยละ 100.00 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ขาดแคลนแรงงาน ขาดแคลนน้ำหรือแหล่งน้ำและดินไม่อุดมสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 83.33 79.17 และ 79.17 ตามลำดับ ที่เหลือเป็นปัญหาอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-1

กราฟที่ 5-1 ปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร

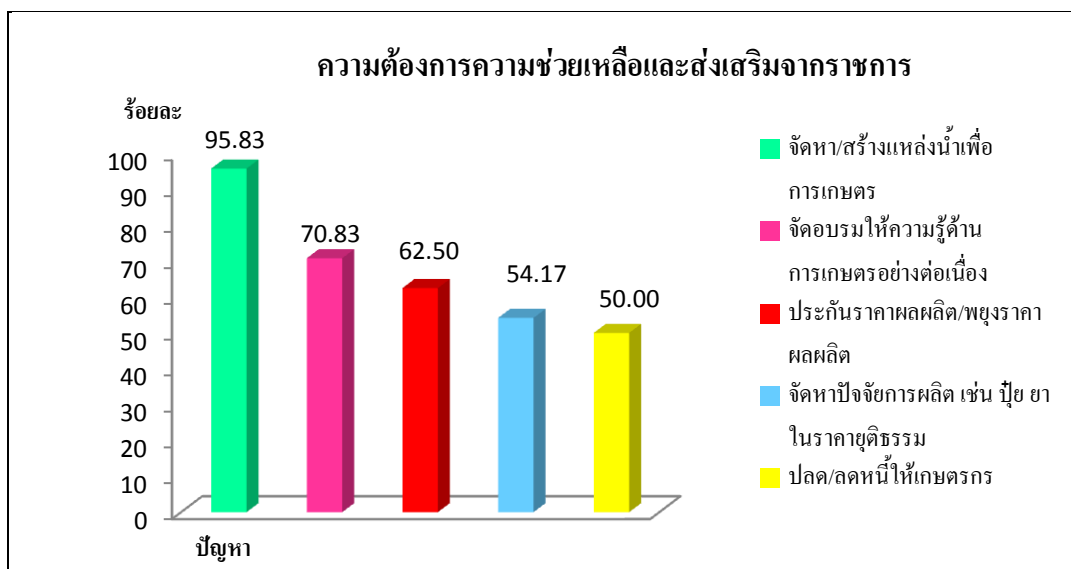
ส่วนปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ มีเกษตรกรตัวอย่างประสบปัญหาร้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดโดยปัญหาที่สำคัญที่เกษตรกรตัวอย่างประสบเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ แล้งจัดคิดเป็นร้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ค่าครองชีพสูง มีหนี้สินและน้ำท่วมคิดเป็นร้อยละ 87.50 25.00 และ 4.17 ดังกราฟที่ 5-2

กราฟที่ 5-2 ปัญหาด้านการครองชีพและด้านอื่นๆ

5.2.2 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากราชการ

จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรตัวอย่าง พบว่ามีเกษตรกรตัวอย่างเกือบทั้งหมดที่ต้องการความช่วยเหลือจากราชการร้อยละ 100.00 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งความต้องการความช่วยเหลือที่เกษตรกรตัวอย่างต้องการเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ จัดหาหรือสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 95.83 ของเกษตรกรตัวอย่างที่ต้องการความช่วยเหลือ รองลงมาได้แก่ จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ประกันราคาผลผลิตและจัดการการผลิตเช่น ทุเรียน ยาง ในราคายุติธรรมคิดเป็นร้อยละ 70.83 62.50 และ 54.17 ที่เหลือเป็นความต้องการที่แตกต่างกันไป ดังกราฟที่ 5-3

กราฟที่ 5-3 ความต้องการความช่วยเหลือและส่งเสริมจากราชการ

5.3 ศักยภาพของพื้นที่

ศักยภาพของพื้นที่ ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพให้พื้นที่ของตำบลที่เป็นจุดแข็งและจะอ่อนรวมทั้งปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาในด้านต่างๆ ข้อมูลที่ศึกษาได้จากข้อมูลปฐมภูมิที่สำรวจในพื้นที่ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่นโยบายของระดับต่างๆ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลแผนงานและโครงการต่าง ๆ เป็นต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จุดแข็ง

- สภาพพื้นที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง
- ทรัพยากรดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว สีดำ ที่มีความลึกมาก มีความอุดมสมบูรณ์สูง พื้นที่ค่อนข้างเหมาะสำหรับเพาะปลูกพืชไร่
- มีทรัพยากรน้ำที่ได้จากลำน้ำสาขาต่างๆ และบึงทะเลน้อย
- สภาพพื้นที่และภูมิอากาศเอื้อให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี
- มีแหล่งแร่ธรรมชาติ ได้แก่ ยิปซัม และทองคำ

จุดอ่อน

- พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรมโดยอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว
- มักประสบปัญหาภัยแล้งอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้บางปียังประสบปัญหาน้ำท่วมขังในฤดูน้ำหลากหรือช่วงที่มีพายุฝนพัดผ่าน ทำให้พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย
- เกษตรกรบางส่วนได้ใช้ทรัพยากรดินและน้ำ โดยขาดความตระหนักต่อการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การทำการเกษตรตลอดทั้งปี โดยมิได้พักดินหรือฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน
- เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีในส่วนของปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ในปริมาณมาก บางส่วนได้ตกค้างและสะสมอยู่ในดิน ตลอดจนการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำและผู้น้ำ รวมถึงผู้บริโภครผลิตผลทางการเกษตร
- พื้นที่ของตำบลไม่มีทรัพยากรป่าไม้ โดยไม่มีพื้นที่ที่มีสภาพปัจจุบันเป็นป่าไม้และไม่มีพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย รวมถึงป่าชุมชน อันจะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่

โอกาส

- รัฐบาลได้กำหนดเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ ประกอบกับประชาชนมีความต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ทำให้เกษตรกรได้ลดปริมาณการใช้สารเคมีลงและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธีมากขึ้น
- เนื่องจากวิกฤตโลกร้อน ทำให้หน่วยงานของรัฐ มีนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการอนุรักษ์พื้นที่ฟูและส่งเสริม การจัดการทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ อย่างถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืนเช่นการไถเศษซากพืชและการปลูกต้นไม้ยืนต้น เป็นต้น
- รัฐบาลมีนโยบายการฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ที่ดินทิ้งร้างและที่ดินว่างเปล่า เพื่อให้ใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

อุปสรรค

- สภาพอากาศปัจจุบันมีความแปรปรวนจากผลกระทบของภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดปัญหาภัยธรรมชาติอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงการระบาดของโรคและแมลงที่ควบคุมได้ยาก
- นโยบายที่ดิน กำหนดให้ที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีราคาและมีเจ้าของ เป็นอุปสรรคทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆ ทำได้ยาก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จุดแข็ง

- มีระบบสาธารณูปโภคอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ทั้งระบบโครงข่ายคมนาคม ไฟฟ้าและน้ำประปา รวมถึงทางลำเลียงผลผลิตจากไร่นาสู่ตลาด ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีหน่วยงานดูแลและบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุข ครอบคลุมทั้งตำบล
- มีองค์กรส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ตำบล
- ตั้งอยู่ใกล้กับโรงงานน้ำตาลเกษตรไทย ทำให้สะดวกในการขนส่งและมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน

จุดอ่อน

- พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรมโดยอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว
- มักประสบปัญหาภัยแล้งอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้บางปียังประสบปัญหาน้ำท่วมขังในฤดูน้ำหลากหรือช่วงที่มีพายุฝนพัดผ่าน ทำให้พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย

- เกษตรกรบางส่วนได้ใช้ทรัพยากรดินและน้ำ โดยขาดความตระหนักต่อการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การทำการเกษตรตลอดทั้งปี โดยมิได้พักดินหรือฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน
- เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีในส่วนของปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ในปริมาณมาก บางส่วนได้ตกค้างและสะสมอยู่ในดิน ตลอดจนการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ และผู้ใช้น้ำ รวมถึงผู้บริโภคผลิตผลทางการเกษตร
- พื้นที่ของตำบลไม่มีทรัพยากรป่าไม้ โดยไม่มีพื้นที่ที่มีสภาพปัจจุบันเป็นป่าไม้และไม่มีพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย รวมถึงป่าชุมชน อันจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่

โอกาส

- รัฐบาลได้กำหนดเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ ประกอบกับประชาชนมีความต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษมากขึ้น ทำให้เกษตรกรได้ลดปริมาณการใช้สารเคมีลงและหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธีมากขึ้น
- เนื่องจากวิกฤตโลกร้อน ทำให้หน่วยงานของรัฐ มีนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริม การจัดการทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ อย่างถูกต้องเหมาะสมและยั่งยืนเช่นการไถเศษซากพืชและการปลูกต้นไม้ยืนต้น เป็นต้น
- รัฐบาลมีนโยบายการฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ที่ดินทิ้งร้างและที่ดินว่างเปล่า เพื่อให้ใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

อุปสรรค

- สภาพอากาศปัจจุบันมีความแปรปรวนจากผลกระทบของภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดปัญหาภัยธรรมชาติอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงการระบาดของโรคและแมลงที่ควบคุมได้ยาก
- นโยบายที่ดิน กำหนดให้ที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีราคาและมีเจ้าของ เป็นอุปสรรคทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆ ทำได้ยาก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้น

ด้านเศรษฐกิจ

จุดแข็ง

- ตามข้อมูลเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประชากรในตำบลบ่อทอง มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 23,000 บาทต่อปีต่อคนร้อยละ 70.00 ของประชากรทั้งหมด

- เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงาน เกษตรกรที่สำรวจทั้งหมดไม่ต้องการเปลี่ยนชนิดพืชเดิมเป็นพืชอุตสาหกรรมเพราะพืชเดิมที่ปลูกมีโรงงานรับซื้อมีตลาดรองรับ ปลูกและดูแลรักษาง่าย เป็นต้น
- เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่สนใจรับเทคโนโลยีใหม่และทราบวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ เพิ่มพื้นที่เพราะปลูก เข้ารับการอบรมหรือหาความรู้เพิ่ม ใส่น้ำปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพและวัสดุต่างๆ เพื่อปรับปรุงบำรุงดินและปลูกพืชปุ๋ยสดแล้วไถกลบ ตามลำดับ
- มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อประกอบอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ เช่น กลุ่มสตรีOTOP บ้านโคกขาม
- มีแหล่งรับซื้อผลผลิต

จุดอ่อน

- เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก
- ขาดอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตเพราะการรวมกลุ่มอาชีพยังมีน้อยและบางกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง ทำให้ถูกผู้รับซื้อเอาเปรียบ โดยกดราคาผลผลิตให้ต่ำ
- เกษตรกรขาดความรู้ในด้านการจัดการเงินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดหนี้สินนอกระบบและในระบบ
- การเร่งจำหน่ายผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวทันที ทำให้เกษตรกรได้รับราคาผลผลิตต่ำ
- เกษตรกรที่สำรวจไม่นิยมเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า

โอกาส

- เกษตรกรที่สำรวจส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการทำการเกษตรแบบพอเพียงและส่วนใหญ่สนใจที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ต้องการทำแบบไม่ใช่สารเคมี
- นโยบายรัฐบาลเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มุ่งเน้นเศรษฐกิจพอเพียง
- นโยบายของรัฐบาลส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย
- องค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนงานปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โดยสร้างความหลากหลายในรูปแบบการบริหารจัดการการผลิตและผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

อุปสรรค

- ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ รวมถึงไม่มีแหล่งทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ

- ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูง เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ค่าจ้างแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเฉพาะน้ำมันเชื้อเพลิง ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเนื่องจากต้องนำเข้าจากต่างประเทศขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำ
- ราคาผลผลิตการเกษตรไม่แน่นอนผันผวนตลอดเวลาตามปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด การแก้ไขปัญหาหาราคาผลผลิตตกต่ำจึงทำได้ลำบาก
- ภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้งและน้ำท่วม ทำให้ผลผลิตต่ำ

ด้านสังคม

จุดแข็ง

- ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ
- ผู้นำชุมชนมีการบูรณาการร่วมกันพัฒนาตำบล เพิ่มศักยภาพในการพัฒนาให้มีความเจริญยิ่งขึ้น
- มีการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนกลุ่มต่างๆ ในตำบลให้มีความเข้มแข็ง
- ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเป็นอย่างดี โดยมีโครงการจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ เพื่อการยังชีพ
- มีการส่งเสริมด้านกีฬาระหว่างหมู่บ้านและกีฬาพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้เวลาว่างในการออกกำลังกาย เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรงและเพื่อด้านยาเสพติด
- ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น โดยจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

จุดอ่อน

- ประชากรรวมทั้งเกษตรกรรายจน รายได้น้อยกว่ารายจ่ายเพราะขาดวินัยในการใช้จ่ายค่าครองชีพสูงทำให้มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง
- ประชากรเกือบครึ่งหนึ่งประสบภัยน้ำท่วม 1 – 2 ปีต่อครั้ง ทำให้ทรัพย์สินและบ้านเรือนเสียหาย
- ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้มีความคิดในการแข่งขันเพื่อประกอบอาชีพน้อยขาดความคิดริเริ่มไม่กล้าลงทุน
- ประชากรและเกษตรกรมีปัญหาขาดแคลนแรงงาน ขาดแคลนน้ำหรือแหล่งน้ำและศัตรูพืชรบกวน
- มีปัญหาเรื่องยาเสพติด

โอกาส

- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนภาคประชาชน
- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การจัดระเบียบสังคม และการทุจริตคอร์รัปชัน
- นโยบายผู้บริหารท้องถิ่น เน้นเสริมสร้างสุขภาพประชาชนให้เข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกัน โรคลดจำนวนผู้ป่วย สร้างสวนสาธารณะและสนามกีฬา
- มีโครงการด้านสังคมสงเคราะห์ขยายฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้โอกาส รวมทั้งผู้ประสบภัยให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพโดยเพิ่มสัดส่วนงบประมาณ

อุปสรรค

- การแปรเปลี่ยนความเจริญจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเน้นภาคธุรกิจอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรม ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนไปและมีปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาแพร่ระบาดของยาเสพติดและปัญหาแหล่งน้ำดื่มน้ำกิน เป็นต้น
- การกระจายอำนาจของส่วนภูมิภาคให้ท้องถิ่นยังไม่เต็มรูปแบบเนื่องจากท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อมและศักยภาพการรองรับกำลังเริ่มต้น
- ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการตามแผน
- จำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการที่ประชาชนเสนอขอรับการช่วยเหลือในแต่ละปี

5.4 ข้อเสนอ/กลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ ทำให้สามารถนำมาสร้างเป็นกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาต่อไป กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เป็นตัวอย่างไม่ได้พอสังเขปดังนี้

กลยุทธ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

- ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงทรัพยากรดินและน้ำ โดยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ทดแทนหรือควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีมีทางการเกษตรตามความจำเป็น อันจะส่งผลต่อมูลค่าการนำเข้าสารเคมีเกษตรให้ลดลงและสามารถใช้ทรัพยากรดินได้ยั่งยืนยาวนานมากขึ้น

- ส่งเสริมให้มีการจัดการ การใช้ที่ดินตามความเหมาะสมและศักยภาพของที่ดินและดูแลให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่า
- มีการควบคุมดูแลการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างปลอดภัยไม่ให้ส่งผลและตกค้างในทรัพยากรดินและน้ำ เพื่อให้คุณภาพดินและน้ำมีความปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
- สร้างจิตสำนึกส่วนรวมของชุมชน รวมถึงเยาวชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- อนุรักษ์ให้มีการปลูกต้นไม้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและลดภาวะโลกร้อน
- ในส่วนของกรมพัฒนาที่ดิน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการอบรมส่งเสริมแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้ความรู้ด้านการเกษตรและรวมถึงการให้บริการปรับพื้นที่ทำการเกษตรให้เหมาะสม เพื่อให้ทรัพยากรสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- ควรดำเนินการถ่ายโอนสาธารณูปโภค ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลจัดการและบำรุงรักษา สาธารณะสมบัติให้ใช้งานได้อย่างประสิทธิภาพยาวนาน
- ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ต้องจัดทำประชาพิจารณ์ผ่านความเห็นชอบของชุมชน และให้ชุมชนผู้ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมมากที่สุด
- การดำเนินการด้าน โครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เกี่ยวข้องกับชุมชนและพื้นที่กว้างจะต้องมีการศึกษา ประเมินผลกระทบและมีการบูรณาการข้อมูล แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ให้สอดคล้องกันก่อนการดำเนินการ

กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ

- ส่งเสริมการทำเกษตร โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนเกษตรมีความมั่นคงด้านอาหาร เน้นให้เกษตรกรมีรายได้เพื่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน
- ถ่ายทอดความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินและส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์ เช่น การทำ/การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยชีวภาพตลอดจนน้ำสกัดชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีโดยอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรรู้ถึงคุณและโทษของการใช้สารเคมี นอกจากลดค่าใช้จ่ายแล้วยังเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง
- พัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพให้แก่คนในชุมชน

- ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โดยสร้างความหลากหลายในรูปแบบการบริหารจัดการและผลิตภัณฑ์
- จัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจำหน่ายแก่เกษตรกรและ/หรือกลุ่มเกษตรกรในราคายุติธรรม และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยและรวมกลุ่มกันจำหน่ายโดยมีคณะกรรมการ บริหารกองทุนเป็นผู้จัดการ
- ส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักถึงการรวมกลุ่ม เพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคา และให้การส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ
- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการพัฒนาสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ด้านสังคม

- แก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้แนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”และ“เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง” โดยให้ความรู้และส่งเสริมให้ชุมชนเข้าใจและดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการและการรวมกลุ่มของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพให้เข้มแข็ง
- มีการสร้างงานในช่วงเวลาออกฤดูกาลเกษตรเพื่อลดการทำงานและการอพยพของแรงงานออกนอกพื้นที่
- ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและพัฒนาคุณภาพประชากรให้ได้รับโอกาสและความรู้เท่าเทียมกันเพื่อเสริมสร้างปัญญาผู้นำสู่การมีส่วนร่วม
- ให้ความรู้แก่ชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด แก้ไข วัฒนธรรมการป้องกันแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด โดยให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันดูแลและสมาชิกในครอบครัวช่วยกันดูแล

บทที่ 6

เขตการใช้ที่ดิน

6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน เป็นผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ สภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิอากาศ รวมทั้งลักษณะการใช้ที่ดิน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ร่วมกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ของจังหวัด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร สามารถนำมาประเมินเพื่อกำหนดเป็นเขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี เพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 49,440 ไร่ สามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินได้ 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตอุตสาหกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ และเขตพื้นที่อื่นๆ ดังตารางที่ 6-1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1.1 เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ประมาณ 1,299 ไร่ หรือร้อยละ 2.63 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้เป็นบริเวณที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ได้แก่ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และบริเวณที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่ดิน เขตพื้นที่ป่าไม้นี้เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์หลักของการประกาศเขตมาตรการของการใช้ที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี และสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน สามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินได้ ดังนี้

6.1.1.1 เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

มีเนื้อที่ประมาณ 1,299 ไร่ หรือร้อยละ 2.63 ของพื้นที่ทั้งตำบล โดยพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด เป็นเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามมติ คณะรัฐมนตรี (โชนค) เรื่องการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์กำหนดไว้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ป่าที่หายาก ตลอดจนการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศเพื่อป้องกันภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย การพังทลายของดิน รวมถึงประโยชน์ด้านการศึกษาวิจัยและนันทนาการของประชาชน

เขตป่าอนุรักษ์นี้ เมื่อพิจารณาสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินจากข้อมูลแผนที่การใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน ปีพ.ศ.2551 พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงมีสภาพเป็นป่าไม้สมบูรณ์ และมีส่วนที่มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำการเกษตร ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่ให้เกิดการบุกรุกเพิ่มมากขึ้น จึงได้กำหนดเขตการใช้ที่ดิน ออกได้เป็น 2 เขต โดยมีรายละเอียดและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) เขตคุ้มครองสภาพป่า (หน่วยแผนที่ 1)

มีเนื้อที่ประมาณ 1,265 ไร่ หรือร้อยละ 2.56 ของพื้นที่ทั้งตำบล สภาพปัจจุบันยังคงเป็นป่าไม้ที่สมบูรณ์ พื้นที่เขตนี้ภายใต้ข้อกำหนดที่ต้องสงวนไว้เพื่อการอนุรักษ์ อนุรักษ์ไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุ์ไม้นานาชนิด เป็นที่อยู่อาศัยและขยายพันธุ์สัตว์ป่า การกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ส่วนนี้จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและพื้นที่ตอนล่าง

ข้อเสนอแนะ

- (1) อนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นป่าสมบูรณ์ให้คงสภาพอยู่เพื่อรักษาความสมดุลในระบบนิเวศวิทยา
- (2) จำเป็นต้องมีแนวทางการจัดการและมาตรการอนุรักษ์ที่เข้มงวด จริงจังและต่อเนื่อง ทั้งการควบคุมมิให้มีการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าให้มีประสิทธิภาพ
- (3) ควรส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่ และพื้นที่ข้างเคียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้
- (4) ควรมีการบำรุงรักษาสภาพป่าธรรมชาติตามหลักวิชาการ เช่น การสร้างฝายกั้นน้ำขนาดเล็ก โดยไม่ให้กระทบต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นและการซึมซับน้ำให้พื้นที่ป่าต้นน้ำและช่วยลดการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ตอนล่าง

2) เขตฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติภายใต้เงื่อนไข (หน่วยแผนที่ 2)

มีเนื้อที่ประมาณ 34 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้อยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แต่ในปัจจุบันพบว่าพื้นที่บริเวณนี้สภาพป่าได้ถูกบุกรุกทำลายเพื่อใช้ที่ดินทำการเกษตร พบอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ และทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตำบล

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรใช้มาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรี
- (2) ดำเนินการในการป้องกันมิให้ราษฎรบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพิ่มมากขึ้น
- (3) ควรเร่งปลูกป่าทดแทนและฟื้นฟูสภาพป่าให้คืนสู่สภาพธรรมชาติ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
- (4) ควรจัดอบรมแนะนำให้ราษฎรในพื้นที่ข้างเคียงได้เห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้และการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ร่วมกัน

6.1.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ประมาณ 40,782 ไร่ หรือร้อยละ 82.47 ของพื้นที่ทั้งตำบล เขตเกษตรกรรมนี้เป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่อยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย การทำเกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลบ่อทอง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ โดยทั้งหมดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ใช้น้ำฝน ความเหมาะสมของดิน และปัญหาการใช้ที่ดินก็แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นเพื่อให้การวางแผนพัฒนาการเกษตรประสบผลสำเร็จ และสามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้ง่ายขึ้น จึงได้จัดแบ่งพื้นที่เขตการเกษตรเป็น 3 เขต คือ เขตเกษตรก้าวหน้า เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์ โดยมีรายละเอียด และข้อเสนอแนะดังนี้

6.1.2.1 เขตเกษตรก้าวหน้า

มีเนื้อที่ประมาณ 38,217 ไร่ หรือร้อยละ 77.30 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางถึงสูงสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจทั่วไป เป็นการทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จากสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น 3 เขต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) **เขตปลูกพืชผัก (หน่วยแผนที่ 3)** มีเนื้อที่ประมาณ 80 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกพืชผักโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก และดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลาง สำหรับการปลูกพืชผักต่างๆ ไปด้วย กลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย

ข้อเสนอแนะ

(1) จำเป็นต้องพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก เช่น การขุดบ่อน้ำบาดาล หรือการพัฒนาระบบชลประทานเพื่อใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และจัดระบบการให้น้ำที่เหมาะสมกับชนิดพืชผักที่ปลูก เพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(2) ควรปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งสมบัติทางกายภาพ ให้ดินสามารถอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารได้มากขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสดร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก

(3) ควรใช้วัสดุคลุมดิน เพื่อลดการสูญเสียน้ำดิน และรักษาความชื้นไว้ในดิน

(4) ควรเลือกปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูง เพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

2) เขตปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ 4)

มีเนื้อที่ประมาณ 35,180 ไร่ หรือร้อยละ 71.16 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่โดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลาง สำหรับการปลูกพืชไร่ต่างๆ ไปด้วย ทรัพยากรดินที่พบในเขตนี้ ประกอบด้วย กลุ่มดินเหนียวสีด้าลึกมาก (ลึกมากกว่า 1.5 เมตร) มีการระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง กลุ่มดินเหนียวลึกถึงลึกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรด

จัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในเขตนี้มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชันไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้คือ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูก บางพื้นที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และการชะล้างพังทลายของหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 2 เปอร์เซ็นต์

ข้อเสนอแนะ

- (1) เลือกปลูกพืชพันธุ์ดี ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งจัดระยะเวลาเพาะปลูกให้เหมาะสมกับฤดูกาลและอายุการเก็บเกี่ยวของพืช
- (2) พืชไรที่มีอายุการเก็บเกี่ยวหลายเดือนหรือข้ามปี ควรเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง เช่น มันสำปะหลัง เป็นต้น
- (3) ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ ให้ดินสามารถอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหาร ได้มากขึ้นและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก
- (4) จัดระบบการปลูกพืชให้มีพืชบำรุงดิน เช่น พืชตระกูลถั่วอยู่ในระบบหมุนเวียนกับการปลูกพืชไร่ หรือปลูกเป็นพืชแซมระหว่างแถวของพืชหลัก
- (5) ไถเตรียมดินในขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะ โดยการไถดินให้ลึกและต่างระดับในแต่ละปี และควรไถพรวนหรือปลูกพืชขวางความลาดเทในบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 2 เปอร์เซ็นต์
- (6) จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก เช่น การขุดบ่อน้ำบาดาล หรือพัฒนาระบบการชลประทานเพื่อใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

3) เขตปลูกไม้ผล (หน่วยแผนที่ 5)

มีเนื้อที่ประมาณ 2,091 ไร่ หรือร้อยละ 4.23 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ผลโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางถึงสูง สำหรับการปลูกไม้ผลทั่วไป ทรัพยากรดินที่พบในเขตนี้ ประกอบด้วย กลุ่มดินเหนียวสีดำนีลิกมาก (ลึกมากกว่า 1.5 เมตร) มีการระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง และกลุ่มดินเหนียวสีดำนีลิกมาก ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชันไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้คือ การขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูก ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 2 เปอร์เซ็นต์ และบางพื้นที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

(1) จำเป็นต้องพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูก เช่น การขุดบ่อน้ำบาดาล หรือการพัฒนาระบบชลประทานเพื่อใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

(2) ควรมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อรักษาความชื้นไว้ในดิน เช่น ทำแนวรั้วหญ้าแฝกหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะหลุมปลูก การใช้วัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน

(3) ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ ให้ดินสามารถอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารได้มากขึ้น และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก

(4) ควรเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง ให้ผลตอบแทนสูง เพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

4) เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ 6)

มีเนื้อที่ประมาณ 866 ไร่ หรือร้อยละ 1.75 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้นโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมปานกลางถึงสูง สำหรับการปลูกไม้ยืนต้นทั่วไป ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นพวกดินเหนียวสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนกลาง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง และกลุ่มดินเหนียวสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชันไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตนี้คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูเพาะปลูก ปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 2 เปอร์เซ็นต์ และบางแห่งดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

(1) ควรปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน และยังช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช

(2) ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสม

(3) ถ้ามีการปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดิน ควรเลือกปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูง เพื่อให้การใช้ที่ดินเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

6.1.2.2 เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร

มีเนื้อที่ประมาณ 2,526 ไร่ หรือร้อยละ 5.10 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นพื้นที่การเกษตรที่ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก รวมถึงทรัพยากรดินและที่ดินมีความเหมาะสมเล็กน้อยหรือไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจโดยทั่วไป

เนื่องจากมีข้อจำกัดรุนแรง ซึ่งยากต่อการแก้ไขหรือต้องใช้เงินทุนสูง จากสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน สามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดิน ออกได้เป็น 2 เขต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เขตทำนา (หน่วยแผนที่ 7)

มีเนื้อที่ประมาณ 245 ไร่ หรือร้อยละ 0.49 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ทำนาโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว เนื่องจากมีข้อจำกัดรุนแรงที่เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินชนิดประเภท หรือทำนาในดินดอนที่มีการระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ความลาดชันไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเร่งรัดพัฒนา และแก้ปัญหาด้านการเกษตร
- (2) หาแนวทางให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนค่านิยมในการเพาะปลูก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดินเป็นการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าการทำนา
- (3) ถ้าเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินสำหรับทำนา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำ ทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน เช่น การขุดบ่อน้ำในไร่นาในบริเวณพื้นที่ส่วนที่ต่ำ การขุดบ่อน้ำบาดาล หรือเร่งรัดพัฒนาระบบการชลประทานเพื่อใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำและเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ควรเลือกปลูกข้าวพันธุ์ดี ที่มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น โดยจัดระยะเวลาเพาะปลูกให้เหมาะสม และจำเป็นต้องปรับปรุงสมบัติทางกายภาพ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- (4) ถ้าเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดิน ควรเลือกทำการเกษตร แบบเกษตรผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2) เขตปลูกพืชไร่ (หน่วยแผนที่ 8)

มีเนื้อที่ประมาณ 2,266 ไร่ หรือร้อยละ 4.58 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ปลูกพืชไร่โดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกปลูกพืชไร่ เนื่องจากมีข้อจำกัดรุนแรงที่เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ หรืออาจได้รับความเสียหายจากการกัดกร่อน และเป็นอุปสรรคต่อการทำเขตกรรม ทั้งนี้เนื่องจากดินในพื้นที่บริเวณนี้มีเนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย พบชั้นหินพื้นหรือชั้นเศษหินตื้นกว่า 1 เมตร ดินมีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางแห่งเป็นพื้นที่ดินปะปนกับพื้นที่เต็มไปด้วยก้อนหิน มีสภาพพื้นที่เป็นแบบลูกคลื่นลอนลาดจนถึงลาดชันสูง

ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเร่งรัดพัฒนา และแก้ปัญหาด้านการเกษตร
- (2) สนับสนุนการปลูกไม้โตเร็วควบคู่กับการอนุรักษ์ดินและน้ำ ในบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ และพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง
- (3) ถ้าเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินสำหรับปลูกพืชไร่ ควรเลือกปลูกบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ควรเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง ควรไถเตรียมดินและปลูกพืชขวางความลาดเท หรือปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างหน้าดิน และจำเป็นต้องปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน ให้ดินสามารถอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารได้มากขึ้นและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน โดยการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 และการใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก
- (4) ส่งเสริมอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกรในเขตนี้

3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (หน่วยแผนที่ 9) มีเนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นเขตพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้นโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ดินมีศักยภาพเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกปลูกไม้ยืนต้นต่างๆไป เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง การใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจจึงมีข้อจำกัดรุนแรงจากการกร่อน

ข้อเสนอแนะ

ควรเลือกรูปแบบการปลูกไม้ยืนต้นในเชิงอนุรักษ์ โดยควรเลือกปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วที่ทนแล้งได้ดี และสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อใช้สอยได้โดยไม่ต้องตัดต้นขาย เช่น สะเดา จีเหล็ก กระถิน ก้ามปู ไม้ ฯลฯ ควรมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการสูญเสียหน้าดิน และรักษาความชื้นไว้ในดิน เช่น การปลูกพืชสลับแถวตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ทำแนวรั้วหญ้าแฝกหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะหลุมปลูก การใช้วัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน

6.1.2.3 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย

- 1) เขตเลี้ยงสัตว์น้ำ (หน่วยแผนที่ 10) มีเนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ทั้งตำบล
- 2) เขตเลี้ยงสัตว์ปีก (หน่วยแผนที่ 11) มีเนื้อที่ประมาณ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ทั้งตำบล

6.1.3 เขตอุตสาหกรรม

6.1.3.1 เขตอุตสาหกรรม (หน่วยแผนที่ 12) มีเนื้อที่ประมาณ 274 ไร่ หรือร้อยละ 0.55 ของพื้นที่ทั้งตำบล

6.1.4 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

6.1.4.1 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (หน่วยแผนที่ 13) มีเนื้อที่ประมาณ 1,931 ไร่ หรือร้อยละ 3.90 ของพื้นที่ทั้งตำบล เป็นพื้นที่หมู่บ้าน ถนน สถานที่ราชการต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน และสถานีอนามัย

6.1.5 เขตแหล่งน้ำ

6.1.5.1 เขตแหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ 14) มีเนื้อที่ประมาณ 528 ไร่ หรือร้อยละ 1.07 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่ของเขตนี้เป็นบริเวณแหล่งน้ำตามธรรมชาติ รวมถึงแหล่งน้ำผิวดินที่สร้างขึ้น เช่น อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา เป็นต้น

6.1.6 เขตพื้นที่อื่นๆ ประกอบด้วย

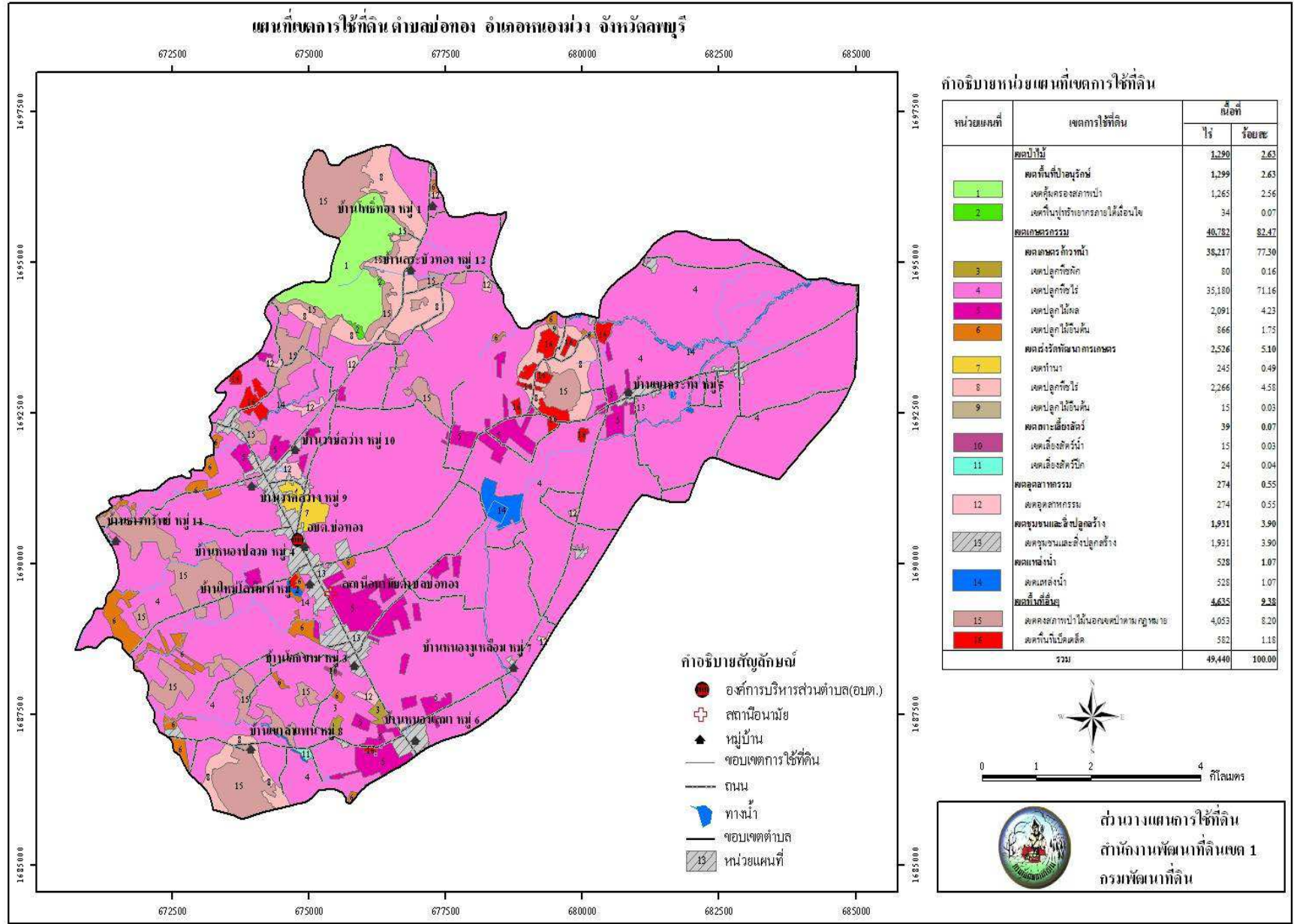
6.1.6.1 เขตคงสภาพป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย (หน่วยแผนที่ 15) เขตคงสภาพป่าไม้ นอกเขตป่าตามกฎหมาย มีเนื้อที่ประมาณ 4,053 ไร่ หรือร้อยละ 8.20 ของพื้นที่ทั้งตำบล พื้นที่เขตนี้อยู่ นอกเขตป่าตามกฎหมาย ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันบางส่วนยังคงเป็นป่าผลัดใบสมบูรณ์ และบางแห่งเป็นป่าผลัดใบเสื่อมโทรม พื้นที่เขตนี้เป็นที่สาธารณะประโยชน์

ข้อเสนอแนะ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและรักษาสภาพป่าไม้ให้คงความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ หรือจัดทำเป็นป่าชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากไม้ และของป่าร่วมกันอย่างพอเพียงและยั่งยืน

6.1.6.2 เขตพื้นที่เบ็ดเตล็ด (หน่วยแผนที่ 16) มีเนื้อที่ประมาณ 582 ไร่ หรือร้อยละ 1.18 ของพื้นที่ทั้งตำบล

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

หน่วยแผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	เขตป่าไม้	1,299	2.63
	เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์	1,299	2.63
1	เขตคุ้มครองสภาพป่า	1,265	2.56
2	เขตพื้นที่พืชรักษาธรรมชาติภายใต้เงื่อนไข	34	0.07
	เขตเกษตรกรรม	40,782	82.47
	เขตเกษตรกึ่งน้ำ	38,217	77.30
3	เขตปลูกพืชผัก	80	0.16
4	เขตปลูกพืชไร่	35,180	71.16
5	เขตปลูกไม้ผล	2,091	4.23
6	เขตปลูกไม้ยืนต้น	866	1.75
	เขตเร่งรัดพัฒนาการเกษตร	2,526	5.10
7	เขตทำนา	245	0.49
8	เขตปลูกพืชไร่	2,266	4.58
9	เขตปลูกไม้ยืนต้น	15	0.03
	เขตเพาะเลี้ยงสัตว์	39	0.07
10	เขตเลี้ยงสัตว์น้ำ	15	0.03
11	เขตเลี้ยงสัตว์ปีก	24	0.04
	เขตอุตสาหกรรม	274	0.55
12	เขตอุตสาหกรรม	274	0.55
	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,931	3.90
13	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,931	3.90
	เขตแหล่งน้ำ	528	1.07
14	เขตแหล่งน้ำ	528	1.07
	เขตพื้นที่อื่นๆ	4,635	9.38
15	เขตคงสภาพป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย	4,053	8.20
16	เขตพื้นที่เบ็ดเตล็ด	582	1.18
	รวม	49,440	100.00

รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองหวัง อำเภอนงนุช จังหวัดชลบุรี